

vorja so svojcem pripovedovali, da so jih pred smrtjo zvezali in mučili, jih 17. 3. 1944 pobili in plitvo zakopali v gozdu pod cesto v bližini naselja. Vest o dogodku je kasneje svojcem sporočil edini od osmih, ki mu je uspelo uiti. V tem plitvem grobišču so naslednjo zimo pobitim delale družbo lisice in raznašale kosti. Kako je svojcem uspelo, javno ali v tišini, da so po vojni ostanke izkopal in prenesli na pokopališče Podgorje in Razbor, ne vem. Po mojih »pripovedih«, ko so solze zalivale pričevalce in mene, so bila že imena nedolžno pobitih preveč.

V knjigi zgodovinarja dr. M. L. »Žrtve druge svetovne vojne na območju mestne občine Slovenj Gradec« (2002) so na strani 149 zapisana imena teh nedolžnih žrtev: Rudolf Črešnik - Pohovnikarjev, brata Miha in Jože Korošec - Svetčeva (celo bratranca partizana Vida), Franc Praprotnik - Ledinekov, Franc Ramšak - Pintarjev ter brata Ivan in Franc Velušek - Rožejeva. Vsi so bili kmečki fantje, doma po razborskem grebenu in njegovem vznožju, eni določeni za gospodarje na hribovski drobnosti, eden je zapustil nosečo deklico.

V stotem letu življenja je decembra umrla voditeljica VOS Zdenka Kidrič-Marjeta, ki je skupaj z Ivanom Mačkom-Matijo v letih 1935–37 pridobivala praktično znanje na revolucionarnem šolanju v Moskvi. Varnostno-obveščevalno službo (VOS) je v Ljubljani ustanovil Edvard Kardelj že 15. avgusta 1941 in je bila hrbtenica komunistične revolucije na Slovenskem. Postopoma so začele konspirativno nastajati okrožne komisije VOS po vsem slovenskem ozemlju in januarja 1944 je bila ustanovljen VOS za šaleško-mislinsko okrožje, njen član pa je bil Jože Korošec-Vido »kot primer zares predanega pripadnika kasnejše Ozne (prej nemškega vojaka) s pripombo, da je pomagal odkriti neko sovražno skupino (gre za skupino podgorskih fantov, ki so bili usmrčeni v Javorju)«. V knjigi dalje beremo, da javorske »zadeve ni povsem prepričljivo pojasnil niti pripadnik VOS Jože Korošec-Vido, čeprav je imel v njej določeno vlogo. Nekateri pričevalci pa namigujejo, da

bi jo lahko bolje pojasnil Anton Rogina, če bi preživel vojno«. Pred koncem vojne so tudi nje-ga likvidirali v bunkerju njegovi tovariši, kar je bilo do smrti vseh vpletenih zamolčano.

Za konec javorske tragedije pa beremo: »Žrtev zmote, če je bila res zmota, pa kljub temu niso rehabilitirali in jih niso napisali na spominsko ploščo padlih borcev in žrtev nacističnega nasilja v Podgorju.« Njihova imena so poleg drugih 127 imen zapisana od leta 2004 na cerkvi sv. Elizabete v Slovenj Gradcu na ploščah zamolčanih žrtev vojne in revolucije. V spominu tako ostajajo javorski in drugi revolucionarni zločini – zločince, naročnike in izvajalce pa je zaščitila komunistična totalitarna oblast, vse pod okriljem »svetosti narodnoosvobodilnega boja« (izraz predsednika države), torej tudi svetosti revolucije.

Še vedno pa ostaja odprto vprašanje, kdaj bo mlada slovenska država sprejela in potrdila evropsko resolucijo št. 1481 o obsodbi komunizma in kdaj bo kateri naš predsednik po zgledu Vaclava Havla podpisal Praško izjavo o evropski vesti in komunizmu, ki potrjuje, da sta nacizem in komunizem totalitarna režima. Ali pa nas bodo novinarji in prevajalci še vedno zavajali z napačnim prevajanjem, kot je ta, da je Obamova obsodba nacizma in komunizma v slovenskem prevodu izvenela kot obsodba fašizma in nacizma.

Kot zanimivost dodajam: v pohorski aferi se kot odgovorna za zločin navajata Mitja Ribičič-Ciril in Boris Čizmek-Bor. In če me spomin ne vara, je bil v poletnem času 1994, morda 1995, v Dravogradu na obisku pri Jožetu Korošču-Vidu na njegovem domu sam Boris Čizmek-Bor. Le zakaj sta se morala srečati? Da zakrjeta svoje zločine pred novo oblastjo. V obravnavi javorskega poboja tudi dr. Linassi omenja Čizmek. Saj sta tudi oba zločinska poboja časovno zelo blizu: januar-marec 1944. Zanimivo, tudi Vido je kmalu po tem obisku umrl od težke duševne stiske in strahu. Resničnost omenjenega sem še enkrat preverila pri svojih informatorjih.

Vida Vrhnjak Duler, Pameče

Pohorski pobjo in pobjo v Javorju

Že od leta 1994 spremljam »pohorsko afero«, tragično usodo 4. 1. 1944 »8 umrlih kot žrtev brezsrčnih podivjancev vojne« in sodno farso dolgotrajnega postopka, kjer obstajajo zločini brez zločincev. Vse je v stilu komunistične tradicije, vendar temna stran NOB ne gre v pozabo. Krepko se temni tudi na področju dražgoške bitke, čeprav se vedno na obletnico dogodka zbere množica pohodnikov.

Le dva meseca po »pohorskem pobjoju« (17. marca 1944) pomni-mo vosovski zločinski pobjo sedmih kmečkih fantov v Javorju nad Črno na Koroškem. Že od jeseni 1943 se je osem fantov (starih od 21 do 24 let) iz Podgorja in Spodnjega Razborja (občina Slovenj Gradec) skrivalo pred nemško mobilizacijo v osamljenem kmečkem hlevu in skritem bunkerju. Imeli so dogovor, da se bodo priključili partizanski brigadi, ko bo ta prišla v bližino teh krajev.

V letu 1996, ko sem delala popise zamolčanih žrtev, so mi svojci javorskih žrtev pripovedovali takratne dogodke. Fante je pri Klinčmanovem križu pričakal »Tišlarjev Zepa«, to je Jože Korošec s partizanskim imenom Vido. Odpeljal jih je v Javorje do Mežnarja, kjer je bil VDV (izraz svojcev) in 14. divizija. Vso noč so jih zasliševali in pretepali, izsiljevali priznanja itd. Krajani Ja-